

Iz hrvatske medicinske prošlosti From Croatian medical history

KONGRESI HRVATSKOGA LIJEČNIČKOG ZBORA **U povodu neobjavljena zbornika X. kongresa u Zadru 25.–28. rujna 1996.**

CONGRESSES OF THE CROATIAN MEDICAL ASSOCIATION
Regarding unpublished Proceedings of the 10th congress in Zadar on September 25–28, 1996

ANTE DRAŽANČIĆ*

Deskriptori: Medicinska društva – povijest; Kongresi – povijest; Hrvatska

Sažetak. Prvi, sveopći sastanak hrvatskih liječnika, s obilježjima kongresa, održan je 1899. godine, prigodom 25. obljetnice osnutka Zbora liječnika Hrvatske. Od 1954. do 1997. u gotovo 60 godina postojanja Hrvatskoga liječničkog zbora održano je deset kongresa hrvatskih liječnika, posvećenih raznim medicinskim pitanjima, uključujući neke probleme nacionalne patologije te strukturi i restrukturiranju zdravstvene zaštite pučanstva. Rad i sadržaj kongresa objavljeni su u tiskanim zbornicima, osim VIII. kongresa održanog 1987. i X. kongresa 1996. godine. Čitanjem glavnih referata, koreferata i slobodnih priopćenja danas se može steći uvid u ondašnja zbivanja, a mnogi su referati i danas svježi, iz njih se i danas može mnogo naučiti. Podrobnije su opisani prvi sastanak iz 1899. godine te IX. i X. kongres, na temelju objavljenog zbornika IX. kongresa i na temelju sačuvanog programa i kratkog osvrtu na X. kongres u Liječničkom vjesniku te na temelju brojne sačuvane korespondencije. Nacionalni liječnički kongresi posvećeni tehnološkom napretku i brojnim problemima nacionalne patologije i danas mogu biti aktualni i pomoći rješavanju postojećih problema zdravstvene zaštite, njezinu unapređenju i donošenju dogovora o njezinu daljnjem razvoju.

Descriptors: Societies, medical – history; Congresses as topic – history; Croatia

Summary. The first annual meeting of Croatian physicians, with characteristics of a congress, was held in 1899 at the 25th anniversary of the Croatian Medical Association. From 1954 to 1996, during almost 60 years of existence of the Croatian Medical Association, ten congresses of the Association were held. The congresses were during the development of modern medicine devoted to different medical questions, including some problems of national pathology, of the structure and restructuring of health care. The work and the content of congresses were published in the proceedings except for the 8th Congress in 1987 and the 10th in 1996. By reading main lectures, invited lectures and free papers the knowledge of that period can be gained. Many papers are even today actual, even today it could be learned from them. With more details, using published proceedings the 9th congress and the 10th congress are described on the basis preserved program, of a brief report in home journal and ample preserved correspondence. The national medical congress dedicated to technology advancement and to numerous problems of national pathology may be actual even today. They could help to solve many problems of health care, contribute to its improvement and convey consensus on its further development.

Liječ Vjesn 2011;133:411–421

U povijesti hrvatskoga liječništva bilo je svakakvih događaja, i lijepih i ružnih. Mnogi su događaji bili usko povezani s osnivanjem i radom Hrvatskoga liječničkog zbora. Jedan od najtežih događaja bilo je ukidanje HLZ-a, 1945. godine, što je bilo prebrođeno spajanjem ukinutoga Hrvatskoga liječničkog zbora i Društva liječnika Hrvatske, osnovanog za vrijeme 2. svjetskog rata 3. rujna 1944. na Kongresu liječnika Hrvatske, održanom u Topuskom i Slunju.^{1–4} Nakon završetka rata 1945. godine ukidaju se i reorganiziraju sve društvene i stručne udruge. Krajem rujna 1945. sastaju se predstavnici Društva liječnika Hrvatske i Hrvatskoga liječničkog zbora. Dana 30. rujna 1945. održana je izvanredna skupština Društva liječnika Hrvatske koja odlučuje o sjedinjenju dvaju ustroja u zajedničku organizaciju Zbor liječnika Hrvatske.

Zbor liječnika nastavlja radom. Osnivaju se podružnice⁵ (njih je pedesetih godina 19) i stručne sekcije⁶ (njih je bilo 43). Prigodom 100. obljetnice Zbora 1974. godine stručne sekcije Zbora su, kao konstituirajuće članice specijalističkih udruženja na razini jugoslavenske federacije, sudjelovale ili i organizirale jugoslavenske kongrese svih specijalističkih

struka. Neovisno o tome Zbor, odnosno njegov Glavni odbor, organizirao je redovite kongrese liječnika Hrvatske, s više ili manje aktualnim nacionalnim i općim medicinskim temama. Kongresa, pod tim imenom, bilo je od 1954. do 1996. ukupno deset. Međutim valja spomenuti da je 1899. godine, prigodom 25. obljetnice osnutka Zbora, bio održan skup koji službeno nije bio nazvan ni kongres ni sabor, a u biti po svome sadržaju i tijeku, imao je obilježje kongresa.

Proslava 25. godišnjice osnutka Zbora

25-godišnjica obstanka zbora liječnika kraljevine Hrvatske i Slavonije u Zagrebu 1989. godine

U Zagrebu je od 19. do 21. listopada 1899. godine održan stručni sastanak Zbora, posvećen 25. obljetnici njegova os-

* **Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu** (prof. dr. sc. Ante Dražančić, dr. med., u mirovini)

Adresa za dopisivanje: Prof. dr. sc. A. Dražančić, Jakova Gotovca 7, 10000 Zagreb; e-mail: ante.drazancic@zg.t-com, hr

Primljeno 17. ožujka 2011., prihvaćeno 28. rujna 2011.

Slika 1. Sudionici proslave 25. godišnjice Zbora liječnika 1899. godine.

Figure 1. Participants at the celebration of the 25th anniversary of the Croatian Medical Association in 1899.

nutka, koji formalno nije imao ime kongresa, ali je u biti takav bio. Na sastanku, bez organizatora dužnosnika Zbora, bilo je 177 sudionika (slika 1), što je nemalen broj od tadašnjeg ukupno 381 člana.⁷ Kotizacija (pristojba) za sudionike bila je 5 forinti, a osim toga je svaki član Zbora morao za održavanje skupa pridonijeti 2 forinte. Program skupa najavljen je u prethodnim sveščićima broj 7 do 10 (srpanj do listopada) Liječničkog vjestnika, u časopisu su sukcesivno bila napisana imena, mjesto rada i liječnička funkcija svih prijavljenih sudionika.

Skup koji možemo shvatiti prvim kongresom započeo je 19. listopada 1899. u 20,00 sati u maloj dvorani Glazbenog zavoda u Zagrebu.^{8,9} Sudionike je u ime Organizacijskog odbora pozdravio odbornik Josip pl. Antolković, a u ime nazočnih zahvalio je Eduard Šlajmer iz Ljubljane. Sutradan 20. listopada održana je u 9,00 sati 'svečana služba Božja u prvostolnoj crkvi'. U 10,00 sati započela je svečana skupština u velikoj dvorani. Skupštini su predsjedavali predsjednik Zbora Ladislav Rakovac, potpredsjednik Ivan Matković st., tajnik Miroslav pl. Čačković, perovođa Dragan Altman te odbornici Dragutin vitez Mašek, Adolf Müller* i Dragutin Schwarz. Gosti skupa bili su 'odjelni predstojnici kr. hrv. slav. dalm. zem. vlade' O. Krajesovics Iločki i A. Pavić, gradonačelnik Zagreba Adolf pl. Mošinsky, prorektor kr. hrv. sveučilišta Franje Josipa I. Josip Šilović, predsjednik Jugoslavenske akademije Josip Torbar te vojni stožerni liječnici D. Sperlich, A. Holler, I. Červiček, E. Lang i I. Aleksander.

Prva znanstvena sjednica održana je u auli Sveučilišta 20. listopada 1898. godine.⁸ Bila su to ova predavanja: 1) E. Albert, Beč: K nauki arhitekture čovječjih kostiju; 2) Leopold Glück, Sarajevo: Prilog aetiologiji i pathogenezi poznoga syphilisa; 3) Josip Preindlsberger, Sarajevo: Operacije kamenaca po neliečnicima; 4) Eduard Šlajmer, Ljubljana: Liečenje spinae bifidae s osobitim obzirom na heteroplastiku;

* Osobno ime manjeg broja drugih članova Zbora liječnika, dato je samo inicijalom osobnog imena, jer unatoč svim nastojanjima nismo mogli doznati puno ime.

5) Teodor Wickerhauser, Zagreb: Nekoliko rieči o abdominalnoj chirurgiji; 6) Dragutin Schwarz, Zagreb: Prilozi patologiji i kirurškoj terapiji penetrirajućega želudčanoga čira; 7) Miroslav pl. Čačković, Zagreb: Kazuistični prilozi kirurgiji mozggjana; 8) Adolf Müller, Zagreb: Zašto treba da čuvamo kutnjake? 9) Josip Preindlsberger, Sarajevo: Konačni uspjesi reklinacije izvedene po nestručnjakih; 10) Vinko Lušić-Matković, Zagreb: Obćenita razmatranja o terapiji trachoma; 11) Mihailo Musulin, Zagreb: Glaucoma primarium et secundarium; 12) I. Šimsa, Stenjevac: Psychiatria te Zavod za umobolne.

Nakon završetka znanstvene sjednice sudionici su mogli razgledati neke gradske javne ustanove: Kr. Zem. Zavod za proizvodnju animalnoga cjepiva; Bolnicu milosrdnih sestara u Zagrebu; Kr. Primaljsko učilište i zem. rodilište; Gradsku bolnicu za kužne bolesti u Zagrebu; Gradski vodovod. Popodne (u 17,00 sati) započeo je u velikoj dvorani Glazbenog zavoda svečani banket kojemu je nazočilo 112 sudionika kongresa. U Liječničkom viesniku⁸ objavljen je zanimljiv jelovnik banketa te detaljni zapis pozdravnih riječi devetorice sudionika. Prvu pozdravnu riječ održao je predsjednik Zbora Ladislav Rakovac, koji je svoj govor završio sa: »Bog poživi i Bog zaštiti posvećenu osobu našega premilostivoga kralja Franje Josipa I.«

U broju 11/1889. Liječničkog vjestnika⁹ prikazan je daljnji tijek sastanka. Druga znanstvena sjednica održana je u auli Sveučilišta 21. listopada od 11 do 14 sati, a Treća znanstvena sjednica od 16 do 18 sati. Na tim sjednicama održana su ova predavanja: Kal pl. Otto, Rijeka: Predusretne mjere protiv unosu kuge pomorskim prometom; Leopold Glück, Sarajevo: Povjest kužnih bolesti u dubrovačkoj republici; Božo Peričić, Zadar: O rasprostranjenju nekih bolesti po Dalmaciji; J. Wertheimer, Zenica: O kretanju bolesti i slučajevih smrti u glavnoj zem. Kaznioni za Bosnu i Hercegovinu u Zenici za prvoga desetgodišta njezinog obstanaka 1888.–1898; Oskar vitez Hovorka, Teslić: Životinjski otrovi; Franjo Gundrum, Križevci: O kupeljih i učinah; Milovan Zoričić (statističar), Zagreb: O statistici uzroka smrti; Antun Heinz (botaničar), Zagreb: Medicina i botanika; Gustav

Slika 2. Naslovna stranica I. kongresa liječnika Hrvatske 1954. godine. Osamdeseta obljetnica osnutka Zbora liječnika Hrvatske.

Figure 2. Title page of the 1st Congress of physicians of Croatia in 1954. Eightieth anniversary of foundation of the Medical Association of Croatia.

Janeček, Zagreb: Prilog subakutnom otrovanju fosforom i O razrijeđenih otopinama u terapiji; Srećko Bošnjaković (kemičar), Zagreb: Voda zagrebačkoga vodovoda; Nikola Gržetić, Zagreb: O razvoju medicinske i kirurške znanosti u starom vijeku; Mihajlo Joanović, Zagreb: Hygiena u starom vijeku; Milan Figatner, Zagreb: O higijeni stanova; Geza Kobler, Sarajevo: O kliničkoj znamenitosti mokraćnih cilindara i Ima li histeričke groznice?; Ivan Kosirnik, Zagreb: Uspjeh liječenja diphterije serumom u bolnici milosrdnih sestara u Zagrebu; Miroslav pl. Čačković, Zagreb: Traheotomije kod diphterije u bolnici milosrdnih sestara u Zagrebu; Ivan Žirovčić, Zagreb: Lječimbeni čimbenici u svjetlu našega vremena; Gjuro Ivković, Zagreb: O liječenju gastroenteritide kod djece; Ladislav Rakovac, Zagreb: Lječničko nastojanje protiv tuberkulozi. Ukupno je održano 30 stručnih i »znanstvenih« predavanja, gostiju predavača iz okolnih zemalja i iz svih krajeva gdje žive Hrvati. Sastanak s punim pravom zaslužuje da bude imenovan prvim kongresom hrvatskih liječnika.

U nepotpisanom komentaru pripremanog sastanka u uvodniku Liječničkog vjesnika⁸ piše: »Uspjeh znanstvenih sjednica dokazao je također, da su i u malenoga hrvatskoga naroda mogući znanstveni sastanci u slogu kongresa velikih prosvjetnih naroda.« U kojoj smo mjeri svi mi sljednici tomu težili i to postigli?

I. kongres

Prvi kongres Zbora liječnika Hrvatske, za predsjedanja Zborom prim. Gustava Forenbahera, održan je u Zagrebu 20.–24. listopada 1954.^{1–4,10,11} u tadašnjem Domu Jugoslavenske narodne armije, u Zvonimirovoj ulici (tadašnja Ulica socijalističke revolucije). Kongres je bio posvećen 80. obljetnici osnivanja Zbora (slika 2). Prvog dana, 20. listopada, bila je svečana sjednica i nakon nje tri povijesne teme: August Forenbaher imao je uvodno predavanje »Povijest Zbora liječnika«,¹ Mirko Dražen Grmek predavao je »Povijesni razvoj medicine u Hrvatskoj do kraja srednjega vijeka«,² Lavoslav Glesinger »Povijest medicine u Hrvatskoj od god. 1874.«³ i Ante Zimolo »Medicina u NOB na hrvatskom području.«⁴ Sva četiri predavanja tiskana su u Spomen-knjizi »Iz hrvatske medicinske prošlosti«,¹¹ bila su obogaćenje povijesti Zbora, od njegova osnutka do neposredno nakon završetka II. svjetskoga rata. U toj Spomen-knjizi »Iz hrvatske medicinske prošlosti« bila su tiskana još 22 kraća priloga iz raznih, pretežno povijesnih tema i područja: balneologije (Stanko Mihalić), medicinske heraldike (Bartol Zmajčić), antropoarheologije (Juraj Kallay), zdravstvenih propisa u srednjem vijeku (Rafo Ferri; Mirko Dražen Grmek; Valentin Putanec), o starim turskim i arapskim medicinskim rukopisima u Bosni i Hercegovini (Stanko Sielski), o dubrovačkim ljekarnama (Zdenka Kesterčanek), o starim narodnim 'likarijama', o prvim eterskim narkozama u dalmatinskim bolnicama, o suradnji Zbora liječnika i Zbora ljekarnika, o povijesti liječničkih struka u Hrvatskoj (urologije, aktinoterapije, rendgenologije) te o liječenju vrućice.

Slobodna priopćenja bila su podijeljena u tri »sekcije«, koje su održane u Hrvatskome liječničkom domu (prva sekcija) i u nedalekome Radničkom domu (druga i treća sekcija), također u Šubićevoj ulici. U prvoj sekciji bilo je 30 predavanja, u drugoj sekciji 24, a u trećoj sekciji 26 predavanja. Predavanja, u obliku sažetaka, objavljena su u izdanju Zbora.¹⁰

II. kongres

Drugi kongres održan je 14.–18. travnja 1961. godine u Zagrebu,¹² za predsjedanja Zborom doc. Nikole Peršića, potpredsjednika doc. Andrije Longhina i dr. Slavka Perovića iz Zadra te trojice tajnika dr. Stojana Kneževića, dr. Drage Rosandića i dr. Mije Rudana. Predsjednica Organizacijskog odbora bila je doc. Nevenka Ljuština-Ivančić, a tajnik dr. Ivan Prpić. Pokrovitelj kongresa bio je predsjednik Sabora Vladimir Bakarić; tom prigodom postojao je Počasni odbor koji su činili tada istaknuti politički ljudi SR Hrvatske: dr. Pavle Gregorić, dr. Zlatan Sremec, Marko Belinić, dr. Gojko Nikoliš, Većeslav Holjevac te neki istaknuti medicinski dužnosnici.

Glavne teme bile su: »Osnovni zdravstveni problemi i razvoj zdravstvene službe« (Ivo Brodarec), »Razvoj zdravstvene službe u svijetu i kod nas« (Ante Vuletić), »Uloga liječnika opće medicine u zdravstvenoj zaštiti i pitanje postdiplomskog usavršavanja« (Branko John), »Neki problemi invalidskog osiguranja« (Srba Sutarić), »Značenje rehabilitacije u suvremenom gledanju na ljudsko zdravlje« (Josip Budak, B. Haramustek i P. Koporčić), »Preventiva, terapija i rehabilitacija mentalnih poremećaja« (Stjepan Bethlehem, Duška Blažević i Nikola Peršić), »Problem kroničnih i degenerativnih bolesti« (Silvije Novak), »Liječenje antibiotcima u vanbolničkoj službi« (Zdravko Kučić) te »Problem tuberkuloze i uloga liječnika opće medicine u suzbijanju tuberkuloze« (Stanko Ibler).

Slobodna priopćenja bila su svrstana u tri dijela. Prvi dio »Aktuelni pogledi na probleme i organizaciju zdravstvene službe« imao je 42 priopćenja; drugi dio »Specijalistička tematika praktičnog liječnika« 67 priopćenja; treći dio »Suvremeni aspekti rehabilitacije« tiskan je kao 14 sažetaka.

Na kongresu je bio nazočan rekordan broj od 1000 sudionika.

III. kongres

Treći kongres¹³ održan je u Zagrebu 8.–11. studenoga 1964., za predsjedanja Zborom prof. Nikole Peršića, potpredsjednika doc. Milorada Mimice i dr. Branka Miloševića te troje tajnika dr. Stojana Kneževića, dr. Stanka Dellyanisa i dr. Vere Dürriegl. Predsjednik Organizacijskog odbora bio je doc. Milorad Mimica, a tajnik dr. Norman Sartorius.

Kongres je održan prigodom 90. obljetnice osnutka Zbora. Pokrovitelj kongresa bio je predsjednik Sabora Ivan Krajačić. I ovaj kongres ima Počasni odbor, koji čine tadašnja politička odnosno medicinsko-politička elita SR Hrvatske: dr. Tode Ćuruvija, Većeslav Holjevac, načelnik saniteta JNA dr. Gojko Nikoliš, Pero Pirker, dr. Bogdan Srdar, dr. Ivo Brodarec, ali i ugledni liječnici: predsjednik Saveza ljekarskih društava SFRJ prof. Božidar Đorđević, potpredsjednik JAZU-a prof. Fran Kogoj, dekan Medicinskog fakulteta u Zagrebu prof. Josip Fališevac i počasni predsjednik ZLH prim. Gustav Forenbaher.

Uvodnu je riječ održao predsjednik Zbora Nikola Peršić. Kruna Tomić-Karović dala je kratak osvrt na povijest Zbora, a tajnik Stojan Knežević osvrnuo se na rad Zbora od zadnjeg kongresa 1961. godine. U uvodnom dijelu zbornika bio je još članak Berislava Defilipisa »Liječnik kao društveni radnik«, »Uloga saniteta JNA u zdravstvenoj zaštiti naroda« (Stjepan Steiner), »Likovna umjetnost i glazba u životu naših liječnika« (Joško Baica) te »Liječnici u sportu« (Branko Kesić i Radovan Medved).

Osim spomenutih uvodnih predavanja III. kongres imao je šest glavnih tema, svaku sa svojim organizatorom i uvodničarem, koreferentima i slobodnim priopćenjima, danim u obliku sažetka: 1. tema (Marko Šarić): »Zdravstvene prilike naroda i stanje zdravstvene zaštite u SRH«, s još 7 koreferata i 24 priopćenja; 2. tema (Ante Hrabar): »Aktuelni infektološki problemi u SR Hrvatskoj« (Fran Mihaljević, Ante Hrabar i Tomislav Dasović) s osam koreferata; 3. tema (Živko Kulčar): »Problematika kroničnih bolesti i kroničnog bolesnika« imala je četiri usklađene diskusije i 9 slobodnih priopćenja; 4. tema (Vladimir Rogina): »Psihijatrija u zaštiti mentalnog zdravlja« imala je 5 koreferata i 2 slobodna priopćenja; 5. tema (Petar Erak) bila je: »Epidemiološki aspekti morbiditeta i mortaliteta djece i zdravstvena zaštita u SR Hrvatskoj«; sudjelovali su predstavnici iz 21 grada – medicinskog središta, ali u zborniku radova nema sažetaka; u 6. temi (Andrija Longhino): »Indikacije za hitnu hospitalizaciju i operativnu intervenciju« bilo je 7 koreferata i 6 slobodnih priopćenja. Nakon glavnih tema bila su još 22 slobodna priopćenja iz raznih grana medicine.

Neposredno nakon kongresa, 12. i 13. studenoga, održani su u zagrebačkim bolničkim ustanovama Seminari s predavačima specijalistima iz zagrebačkih bolnica za izabrane teme: iz »Rentgenske dijagnostike pluća i srca« (Marko Bašić), »Oftalmologije« (Krešimir Čupak), »Reumatologije« (Teodor Dürriegl), »Psihologije bolesnog čovjeka« (Zdravko Poljaković), »Traumatologije« (Miroslav Grujić), »Dermatovenerologije« (Zorislav Žmegač) te »Simpozij o antibioticima« (Josip Fališevac). Kongres je bio odlično strukovno koncipiran, dio kongresa činili su tečajevi usavr-

šavanja, koji će postati uobičajeni način izobrazbe tek 40 godina kasnije. Broj sudionika nije u zborniku radova spomenut.

IV. kongres

Četvrti kongres¹⁴ održan je u Zagrebu 13.–17. svibnja 1968. godine. U zborniku radova nije spomenut organizacijski odbor, a kongres je održan za predsjedanja Zborom doc. Stojana Kneževića, koji je napisao i Predgovor zborniku. Prva knjiga zbornika sadržava glavnu temu »Samoupravljanje u zdravstvu« autora Boška Popovića i Milana Škrbića, sa suradnicima Stojanom Kneževićem, S. Krajačićem i Dragom Rosandićem, bila je napisana na 162 stranice, u deset poglavlja. Nakon glavnog referata bila su tri koreferata: »Evaluacija u zdravstvenim ustanovama u uvjetima samoupravljanja« (Dragan Stern), »Neki uzroci zaostajanja razvoja samoupravnih odnosa u zdravstvenim ustanovama« (J. Baran i Dj. Šosberger), »O proturječnostima nagrađivanja po učinku u zdravstvenim ustanovama« (Ivan Maljković) te »Provođenje organa samoupravljanja u Medicinskom centru Vinkovci« (T. Štefanić). Koreferati su objavljeni kao sažetci na po 1–2 stranice. U ono vrijeme tema je bila pokušaj tumačenja samoupravljanja kao izvornoga 'jugoslavenskog socijalističkog modela' primijenjenog u zdravstvu. U kojoj je mjeri samoupravljanje (u zdravstvu) bilo početak demokratizacije društva trebali bi nam tumačiti socijalni medicinari.

U drugoj su knjizi na 188 stranica objavljene »Simpozijalne teme«, podijeljene u: »Primjena radioaktivnih izotopa u dijagnostici« (uvod Ivan Šimonović), »Mentalno zdravlje djece i omladine« (uvod Maja Beck-Dvoržak), »Pojačana genitalna sekrecija kao jedan od najčešćih problema u patologiji žene« (uvod Velimir Kirhmajer), »Prirodne greške srca« (uvod Tea Šik-Oberhofer), »Borba protiv perinatalnog mortaliteta« (uvod Petar Erak), »Akutni infekti respiratornih organa« (uvod Josip Fališevac i Ante Hrabar), »Detekcija i rana dijagnostika malignih tumora« (uvod Danko Bartolović), »Medicinski kriteriji u ocjenjivanju radne sposobnosti« (uvod Fric Špicer i Nikola Peršić). Ukupno su bila 94 priopćenja i nakon njih još 47 slobodnih priopćenja. »Koreferati« i slobodna priopćenja objavljeni su na pola do najviše četiri stranice zbornika knjišnog formata A8. Ukupno su naši stručnjaci u 141 predavanju prikazali tadašnje stanje osam područja hrvatske medicine. Kongres je održan, prema sjećanju autora ovoga teksta, koji je bio i predavač, u Zagrebu, u zgradi »Ine« u Šubićevoj ulici. U zborniku nije spomenut broj sudionika.

V. kongres

Peti kongres,¹⁵ ujedno i I. kongres liječnika opće medicine Hrvatske, održan je u Zagrebu 21.–23. svibnja 1970. godine, još uvijek za predsjednikovanja Zborom doc. Stojana Kneževića. Zbornik radova, točnije sažetke predavanja, na 116 stranica formata A8, tiskala je tvrtka »Lek« u Kranju, u Sloveniji. Urednički odbor činili su: Franjo Kosoković, Vladimir Brodnjak, Ivan Bakran ml., Božidar Gavazzi, Dimo Dimov, V. Grahovac i Janko Hančević. I na ovom kongresu očitovale se brojnost tema iz nacionalne patologije, koje su bile i teme međunarodne biomedicinske znanosti.

Predavanja su bila svrstana u 13 tema: Uvodna predavanja održali su Biserka Belicza (»Uloga liječnika opće medicine kroz povijest u Hrvatskoj do 1945. godine«) i Viktor Finderle (»Liječnik opće medicine u Hrvatskoj u razdoblju od 1945. do 1970. godine«). Tiskane su pojedine tematske

skupine: »Zbrinjavanje kroničnih bolesnika« (Vladimir Božić), »Traumatizam« (Ljubomir Kraljević), »Psihički poremećaji« (Maja Beck-Dvoržak), »Slabovidnost« (Zvonimir Pavišić), »Neonatalna hiperbilirubinemija« (Emil Neumann), »Eliminacija akutnih zaraznih bolesti« (Ante Hrabar), »Transfuzija krvi« (Artur Polak), »Endemski saturnizam« (Roko Živković), »Rehabilitacija« (Veljko Mandić), »Zdravstvena zaštita majke i čeda u porodu« (Predrag Drobnjak), »Profilaksa ortopedskih anomalija« (Ivo Ruzszkowski), »Venerologija« (Zorislav Žmegač).

VI. kongres

Šesti kongres održan je u Zagrebu u Hrvatskome liječničkom domu, u povodu 100. obljetnice ZLH, 1974. godine, za predsjednikovanja Zborom Stojana Kneževića. Na kongresu su bile tri teme: »Gdje je medicina u Hrvatskoj«, »Medicina u nas« i »Daljnji razvoj medicine u Hrvatskoj«. U tiskanom zborniku radova¹⁶ nije spomenut ni Organizacijski odbor kongresa ni Uređivački odbor zbornika, a ni točan nadnevak održavanja kongresa (sic). U prvoj temi »Gdje je medicina u Hrvatskoj« referenti su bili Nikola Peršić (uvod), Stojan Knežević (»Evolucija medicinske etičnosti«), Ivan Kralj (»Etika zdravstvenih radnika u NOB-u«), Biserka Belicza (»Povijesno-medicinski pristup«) i Zvonko Lerotić (»Sociološki pristup«). U drugoj temi »Medicina u nas« referenti su bili Vladimir Hudolin (uvod), Živko Kulčar (»Zdravstveno-statistički podatci«), Berislav Skupnjak (»Zdravstvena djelatnost«), Radoslav Kolarić (»Zdravstveno osiguranje«), Marko Šarić i Veljko Stanković (»Znanstveni rad u medicini«) te Ivo Margan (»Zdravstvo u samoupravnom društvu«). U trećoj temi »Daljnji razvoj medicine u Hrvatskoj« predavali su Branko Richter (uvod), Nikša Allegretti (»Medicinska znanost«), Mijo Jovanović i sur. (»Socijalne i medicinske odrednice razvoja«), Nikša Pokrajac (»Medicinska nastava«), Radivoj Seiwerth (»Farmaceutska industrija«).

U istodobno tiskanom »Zborniku liječnika Hrvatske 1874.–1974.«¹⁷ objavljen je nadahnuti članak »Zboru u pohode« predsjednika Stojana Kneževića, podrobni članak Jurja Kallaya i Biserke Belicze »Zbor liječnika Hrvatske od 1874. do 1974.« te članak generala JNA dr. Ivana Kralja »Zdravstvena služba u Narodno-oslobodilačkoj vojsci i na slobodnim područjima u Hrvatskoj za vrijeme narodno-oslobodilačkog rata 1941.–1945.« U istoj knjizi dan je popis svih podružnica⁵ i stručnih društava Zbora⁶ s imenima dužnosnika. Na kraju opsežne knjige s više od preko 650 stranica dan je poimeničan popis – »Pregled liječnika Hrvatske«.

Šesti kongres, prigodom 100. obljetnice Zbora, u svome zborniku radova¹⁶ i istodobno tiskanom »Zborniku liječnika Hrvatske 1874.–1974.«¹⁷ – dao je pregled naših vrhunskih stručnjaka i zbornih dužnosnika u proteklom vremenu Zbora, o tome gdje smo, o etičnosti profesije, o tadašnjem zdravstvenom stanju pučanstva, o znanstvenom radu u medicini, o medicinskoj nastavi te prikazao perspektivu razvoja naše medicine. Mnoga od predavanja i danas vrijedi pročitati. Na kraju zbornika Branko Richter u »Osvrtu« na kongres¹⁶ zapisao je, što vrijedi citirati: »Zadiranje u samu biološku bit čovjeka u nekim medicinskim zahvatima bliske budućnosti, kao što je transplantacijska kirurgija, higijena humane reprodukcije, reanimacija, upotreba psihofarmaka s djelovanjem na ličnost bolesnika, – sve će to tražiti prikladno zakonodavstvo socijalističkog društva (i danas kapitalističkog), koje će morati biti u stanju zaštititi istodobno

humanističke principe u interesu pojedinca i društvene aspekte probitka čitave zajednice.«

VII. kongres

Sedmi kongres održan je u Zagrebu, na Zagrebačkom velesajmu, 11.–13. studenoga 1982. godine, za predsjedništva Zborom prof. Predraga Drobnjaka. Kongres je imao i naslov »Onkološka zaštita u SR Hrvatskoj«.¹⁸ Teme su bile: »Organiziranje onkološke zaštite u SR Hrvatskoj«, »Novine u onkologiji«, »Prevenција, rano otkrivanje i liječenje početnih oblika bolesti« i »Kronični i terminalni onkološki bolesnik«. Predgovor Zborniku, tiskanom na 256 stranica formata A8, napisali su Predrag Drobnjak i Franjo Kosoković. U prvoj temi »Organiziranje onkološke zaštite u SR Hrvatskoj« uvodno je predavanje, pod naslovom »Stanje onkologije u SR Hrvatskoj«, imao Pero Bagović, a na njegovo predavanje nadovezali su se J. Piškorić i sur. (Bjelovar), Miodrag Konstatinović i sur. (Dalmacija) i Mirko Tomljanović (Sisak). U drugoj temi »Novine u onkologiji« Davor Petranović i sur. govorili su o otkrivanju kancerogenih tvari, Krešimir Pavelić o ektopičnom stvaranju hormona u tkivu, Maja Kaštelan o membranskim markerima limfoidnih stanica, Stjepan Gamlin o steroidnim receptorima, Rajka Tomić-Stojković o receptorima u tkivu dojke, Branko Brdar o enzimima kao tumorskim biljezima, Goranka Deverić o alkalnoj fosfatazi, Jule Biškup i Štefica Popović o istom enzimu kod melanoma, S. Roguljić o alfa-fetoproteinu kod tumora jetre, Rajka Petrinović i Jadranka Demirović o karcinoembrionalnom antigenu. Treća tema bila je »Prevenција, rano otkrivanje i liječenje ranih oblika raka«. Kao sažetci su tiskana predavanja o zloćudnim novotvorinama: 1) glave i vrata (8); 2) bronha (7); 3) dojke (17); 4) probavnog sustava (7); 5) urogenitalnog sustava (7); 6) krvotvornog sustava (8); 7) ženskih spolnih organa (4); 8) lokomotornog sustava (1); 9) kože (10); Četvrta tema bila je »Kronični i terminalni onkološki bolesnik«. U toj temi priložili su svoje sažetke: Zvonimir Maričić (uvodno predavanje), Milan Kubović o terapiji boli, Milan Vidović o neurokirurškim zahvatima, Marija Dešković i sur. o primjeni regionalne anestezije, Anton Roth te V. Grahovac o prehrani, Vladimir Rogina o terapiji, M. Palić o psihosocijalnim aspektima, Janja Pršić-Ruždić o kućnoj njezi, Marija Štrukelj o timskom zbrinjavanju, Zoran Lasić o psihološkom aspektu, Lj. Bilić i sur. o patronažnoj djelatnosti, Miljenko Srića i Nada Benc-Kos o ulozi psihijatra, Marija Novosel i sur. o odnosu medicinskog osoblja te J. i Marija Piškorić o anaerobnim infekcijama. I na ovom kongresu hrvatski su vrhunski onkološki stručnjaci prikazali tadašnje stanje i mogućnosti liječenja onkoloških bolesnika u Hrvatskoj.

Nakon završenog kongresa objavljeni su u Liječničkom vjesniku¹⁹ Zaključci kongresa. Zaključci imaju šest točaka: 1) Onkološka zaštita organizira se na svim razinama. Naglasak je na tzv. trećoj razini, u središtima regija: Zagreb, Rijeka, Split i Osijek. Predlaže se osnivanje Onkološkog koordinacijskog savjeta Republike pri Zavodu za zaštitu zdravlja SR Hrvatske, koji bi činili predstavnici raznih struka, a članove bi delegirao Zbor liječnika Hrvatske; 2) Znanstveno istraživanje; 3) Republički registar za rak, u smislu njegova ojačavanja i ažuriranja; taj je zaključak proveden; 4) Kronični i terminalni onkološki bolesnik. Predlaže se hospitalizacija tih bolesnika, ali i njega u kući; u ono vrijeme još nije bila aktualna tema hospicija i palijativne skrbi; 5) Onkološka edukacija; njezini su nositelji stručne sekcije Zbora i medicinski fakulteti; 6) Potpora inicijativi za izgradnju nove bolnice u Zagrebu.

VIII. kongres

VIII. kongres održan je od 11. do 14. XI. 1987. godine u Zagrebu, ponovno na Zagrebačkom velesajmu. Tema kongresa bila je »Kardiologija danas«. Predsjednik Zbora bio je prof. Andrija Pavić, a predsjednik Organizacijskog odbora prof. Franjo Kosoković. Iz Programa kongresa sačuvanog u Zboru može se vidjeti da je bilo ukupno šest kardioloških (pod)tema. Zbornik kongresa nije tiskan, nema ga evidentiranog u knjižnici Zbora i Medicinskog fakulteta u Zagrebu niti u Sveučilišnoj knjižnici.

Godine 1989. započele su tranzicijske promjene u hrvatskome društvu, usporedo s rasapom bivše zajedničke države SFR Jugoslavije. I u Zboru nastupaju temeljite promjene, donosi se novi Statut Zbora, koji više nije »samoupravni«, nego u pravome smislu demokratski, u skladu s demokratskim promjenama hrvatskog društva – tako smo barem u to vrijeme mislili.

Dana 24. travnja 1989. bila je održana izborna skupština Zbora liječnika Hrvatske. Prema tadašnjem statutu Zbora iz 1986. godine, Zbor je imao Predsjedništvo, koje su činili predstavnici svih 33-ju tadašnjih osnovnih organizacija. Predsjedništvo je na svojoj prvoj sjednici 8. svibnja 1989. godine izabralo čelništvo Zbora i svoje komisije. Izvršni odbor ZLH činili su: Mirko Gjurašin (predsjednik), Vladimir Amšel (zamjenik predsjednika), Josip Gjurović I. tajnik, Javorka Zimonja-Krišković II. tajnik, Marjan Ribarić (financijska komisija), Đorđe Montani (Zagreb), a Egidio Čepulić (Zagreb), Zlatko Dembić (Rijeka) i Ante Dražančić bili su imenovani u Organizacijsko-pravnu komisiju sa zadaćom izrade novoga »demokratskog« statuta Zbora. Vladimir Amšel iz Zagreba ne dolazi na sjednicu Glavnog odbora od njegove 4. sjednice 16. X. 1989, a Zlatko Dembić iz Rijeke od 5. sjednice GO-a 20. XI. 1989. Na 27. sjednici Glavnog odbora i na Skupštini Zbora 26. II. 1992. za I. dopredsjednika izabran je Ante Dražančić, a Glavni je odbor za II. dopredsjednika izabrao dr. Ivicu Zrilića iz Zadra.

Glavna zadaća novoga čelništva Zbora bila je izrada novoga »demokratskog« statuta, što je Organizacijsko-pravna komisija, uz konzultaciju sa svim osnovnim organizacijama, brzo obavila te je za 98. godišnju skupštinu 24. veljače 1990. pripremila novi nacrt statuta Zbora. Statut je na Godišnjoj skupštini bio prihvaćen. Osim izrade novoga statuta, što je bila nasušna potreba, u skladu s tradicijom Zbora od unatrag nekoliko desetljeća, bila je dogovorena organizacija sljedećega kongresa hrvatskih liječnika.

IX. kongres

Kongres koji je trebalo organizirati bio je deveti po redu, pod nazivom IX. kongres hrvatskih liječnika. Predsjednik Gjurašin i Izvršni odbor Zbora složili su se da se budući kongres održi u Zadru, u hotelskom kompleksu Borik, u jesen 1991. godine. Odluka da se organizacija kongresa dodijeli Zadru, odnosno zadarskoj Podružnici ZLH, donesena je zbog višestoljetnih zasluga grada Zadra za razvoj nacionalne povijesti te medicinske misli i prakse u Hrvatskoj.

Prva odluka da se kongres održi u Zadru prihvaćena je na 9. sjednici GO-a 16. travnja 1990. Tada su već bile predložene teme, koje su definitivno uglavljene na 14. sjednici GO-a 22. listopada 1990. Na toj su sjednici izabrani Znanstveni i Organizacijski odbor. Znanstveni odbor: iz Zagreba Ivan Bakran, Ante Dražančić, Mirko Gjurašin, Josip Gjurović, Đorđe Montani, Ilija Škrinjarić; iz Zadra Josip Franjević i Slavko Perović. Organizacijski odbor imao je više članova, posebice iz Zadra: Davor Nekić, predsjednik

Slika 3. Logo IX. kongresa hrvatskih liječnika. Obris crkve sv. Donata u Zadru s ucrtanim logom Hrvatskoga liječničkog zbora.

Figure 3. Logo of the 9th Congress of Croatian physicians. Design of the St. Donat's church in Zadar with inscribed logo of the Croatian Medical Association.

Podružnice Zadar, Želimir Maštrović, Tatjana Vukelić-Baturić, Lovre Vukić, Ivica Zrilić, Vjekoslav Krpina; iz Zagreba su u istome Organizacijskom odboru bili Ante Dražančić, Đorđe Montani, Josip Đurović, Marijan Ribarić, Vesna Degoricija, Marino Kvarantan, Marijan Merkle, Mirna Sertić. Redovito su, jedanput na mjesec, održavane sjednice Organizacijskog odbora, tako da je program kongresa bio definiran već u veljači 1991. godine. O tijeku priprema redovito je izvještavano na osam sjednica GO-a, među ostalim i na sjednici u Zadru 14. rujna 1990. Kao logo kongresa izabran je zborni crtež staroga Trga bana Jelačića, uokviren u virtualni okvir crkve sv. Donata u Zadru (slika 3). Konačni datum održavanja bio je 3.–5. listopada 1991. Na 22. sjednici GO-a 22. srpnja 1991. čekala se obavijest kolega iz Zadra o sigurnosnoj situaciji, a zbornik radova već je bio predan u tisak. U zborniku radova, vjerojatno zbog hitnosti tiskanja, nisu napisani ni Znanstveni ni Organizacijski odbor pa sam ih zato u ovome tekstu spomenuo.

Prva tema kongresa bila je: »Medicinski aspekti reprodukcije stanovništva Hrvatske«. Čelništvo Zbora za tu se temu odlučilo zbog loše demografske situacije u Hrvatskoj, želeći s medicinske strane pripomoći obnovi pučanstva. Organizator teme bio je Ante Dražančić, tema je bila podijeljena u sedam koreferata: »Demografska situacija« (Alica Wertheimer-Baletić), »Planiranje obitelji« (Ljiljana Randić), »Perinatalna zaštita« (Ante Dražančić), »Nadzor majke i čeda u porodu« (Ivan Kuvačić), »Zdravstvena zaštita dojenčadi« (Gorjana Gjurić), »Zdravstvena zaštita predškolskog djeteta« (Josip Grgurić i Vlasta Hiršl-Hećej) i »Zaštita reprodukcijskog zdravlja adolescenata« (Marija Džepina i

Živka Prebeg). Druga je tema bila »Novosti u medicini i stomatologiji na tlu Hrvatske«, organizator teme Josip Grgurić. Osim tih dviju glavnih tema, na kongresu je bilo predviđeno 12 koreferata iz raznih područja medicine i stomatologije: kardiologije (Dubravko Petrač i Josip Gjurović), gastroenterologije (Boris Vucelić i sur. te Ivo Rotkvić i sur.), neurokirurgije (Velimir Lupret i Danko Smiljanić), ortopedije (Damir Kovač, Dubravko Orlić i sur., Miroslav Hašpl i sur., Tihomil Matasović), uroginekologije (Duško Miličić), radiologije (Davorin Kovačević i Miljenko Marotti) te stomatologije (Jozo Šutalo). Treća tema bila su Slobodna priopćenja. Bilo je prijavljeno ukupno 121 slobodno priopćenje. Naručena predavanja tiskana su u Zborniku radova,²⁰ a 121 sažetak slobodnih priopćenja u suplementu Liječničkog vjesnika.²¹

U međuvremenu se tijekom ljeta pogoršala politička i sigurnosna situacija. S pomoću »Jugoslavenske narodne armije« na istoku zemlje imali smo opsadu herojskog Vukovara i bombardiranje Osijeka, a u Lici i zaleđu Dalmacije proglašenje tzv. republike srpske krajine s Kninom kao glavnim gradom novoproglašene velikosrpske tvorevine. U zaleđu Zadra zbio se i pokolj u Škabrnji. U tim okolnostima dolazak sudionika u Zadar bio je vrlo otežan, ograničen i rizičan. Na temelju mišljenja zadarske Podružnice Zbora, IX. kongres hrvatskih liječnika bio je odgođen. O tome je pročitana službena informacija na 23. sjednici GO-a u Zagrebu 21. listopada 1991. Na sreću materijali kongresa tiskani su u zborniku radova i sažetaka^{20,21} te na taj način otkrnuti potpunom zaboravu. Na prve dvije stranice Zbornika tiskan je proslav predsjednika Gjurašina, kao 'Umjesto pozdravne riječi sudionicima kongresa', u kojem predsjednik s ogorčenjem govori o neciviliziranosti velikosrpskog agresora i potrebi nas liječnika da budemo u redovima obrane domovine. Gradonačelnik Zadra, prof. Ivo Livjanić, kasnije hrvatski veleposlanik pri Svetoj Stolici u Rimu, nadahnuo je napisao Pozdravnu riječ o povijesnim civilizacijskim postignućima grada Zadra. Sudionici sjednice GO-a, a i prije toga saznajući za situaciju, sami sebi položili prisegu da će se sljedeći, X. kongres, nakon prestanka rata i agresije te oslobađanja okupiranih hrvatskih

krajeva, ponovno održati u Zadru. A kolege u Zadru su 3. listopada – kad su po gradu i po nedalekoj 'kalelargi' padale agresorske granate – na zidove stare Vojne i Civilne bolnice postavili spomen-ploču posvećenu IX. (odgođenom) kongresu (slika 4).

X. kongres

Slijedile su četiri godine okupacije gotovo trećine teritorija hrvatske države pobunjeničkim snagama tzv. krajine. Hrvatski liječnički zbor nastavio je djelovati u svojoj središnjici u Zagrebu te u podružnicama.²² Izvršni odbor posjetio je tijekom tih godina brojne podružnice, među njima one u Zadru, Šibeniku i Splitu. Pobjedonosnom akcijom hrvatske vojske »Bljesak« u svibnju 1995. oslobođena je zapadna Slavonija, a akcijom »Oluja« u kolovozu 1995. oslobođen je okupirani dio Dalmacije, uključujući Knin te zadarsko i šibensko zaleđe. Stvoreni su uvjeti za dolazak hrvatskih liječnika na kongres u Zadru. Šibenska podružnica (predsjednik Josip Batinica) već je u listopadu 1995. godine održala svoj sastanak u Kninu, njemu su nazočili članovi Izvršnog odbora Zbora. Bili su stvoreni uvjeti da se ostvari zavjet koji je uprava Zbora bila dala 1991. godine, da će sljedeći kongres održati u Zadru.

Na temelju odluke Glavnog odbora Zbora pripreme za kongres bili smo počeli još 1994. godine. Naime, zahvaljujući akciji »Maslenica«, Zadar je bio deblokiran i prometno povezan s ostatkom Hrvatske. Očekivali smo, prije ili poslije, konačno oslobađanje zadarskog zaleđa pa smo stupili u kontakt sa zborskom Podružnicom Zadar. Dana 15. studenoga 1994. napisano je pismo predsjedniku Zadarske Podružnice doc. Zlatku Matuliću. U središnjici Zbora bili smo odlučili da u Zagrebu bude Znanstveni odbor, a u Zadru lokalni Organizacijski odbor pa je u tom smislu još 15. studenoga 1994. bilo napisano pismo predsjedniku Zadarske podružnice doc. Zlatku Matuliću. Znanstvenom odboru u Zagrebu predsjedao je predsjednik Zbora prof. Ante Dražančić, tajnica je bila doc. Jadranka Mustajbegović te članovi: prof. Ivan Baća iz Bremena (kao predsjednik Svjetskog zbora hrvatskih liječnika), prof. Ivan Bakran, prof. Antun Budak, prof. Nada Čikeš, prim. Josip Gjurović, stomatolog prof. Zdravko Rajić i prof. Janko Vodopija. Zadarska je podružnica formirala lokalni Organizacijski odbor, predsjedao mu je prim. Želimir Maštrović, potpredsjednik dr. Marijan Kovačić, tajnik je bio dr. Boris Dželalija, a članovi (u kasnijoj verziji) dr. Marija Kovačić, dr. Petar Lozo, doc. Zlatko Matulić, dr. Stipe Splivalo, dr. Viktorija Štetić, dr. Tanja Vukelić-Baturić i dr. Hrvoje Vuković. Znanstveni i Organizacijski odbor prionuli su poslu. Znanstveni odbor sastajao se jedanput na mjesec, od kolovoza 1994. održao je u godinu dana deset sjednica. Sastanku zagrebačkog odbora u nekoliko je navrata nazočio i predsjednik Zadarskog odbora prim. Želimir Maštrović. Prim. Maštrović lokalno je obavio golem posao, posebice u svezi sa smještajem sudionika, izradom promidžbenih uzoraka (slika 5), organizacijom zajedničke večere, kazališnom predstavom 'Pjesnikova kob', izletom u Nin i brodom na Kornate, posjetom razrušenom i obnovljenom Domu zdravlja u Škabrnji.

Dogovorene glavne teme kongresa bile su: 1) Medicinska skrb u Domovinskom ratu; 2) Restrukturiranje hrvatskog zdravstva; 3) Prevencija u stomatologiji; 4) Medicinsko izdavaštvo u Hrvatskoj – Medicinski časopisi; 5) Hrvatski liječnici iz dijaspore; 6) Slobodna priopćenja.

Kongres je počeo Prijmjom dobrodošlice, koji je u utorak, 24. rujna u 20 sati organizirala »Pliva« iz Zagreba, a završio u subotu, 28. rujna izletom na Kornate. Zbornik kongresa

Slika 4. Memorijalna ploča postavljena na zid stare Vojne i Civilne bolnice postavljena u povodu odgođenog IX. kongresa hrvatskih liječnika 1991. godine.

Figure 4 Memorial tablet on the wall of the ancient military and civil hospital raised on the occasion of delayed 9th Congress of Croatian physicians in 1991.

Slika 5. Plakat X. kongresa hrvatskih liječnika.

Figure 5. Poster of the 10th Congress of Croatian physicians.

nije tiskan, premda je bilo predviđeno tiskanje kao suplementa Liječničkog vjesnika. U tu je svrhu dotadašnja uprava bila sabrala oko 70% svih održanih referata, koreferata i slobodnih priopćenja, a i dovoljno novca, koji je kasnije potrošen za drugu svrhu. O kongresu je pod rubrikom »Vijesti« objavljen samo osvrt tadašnje tajnice Znanstvenog odbora doc. Jadranke Mustajbegović.²³

Stručni dio kongresa počeo je u srijedu 25. rujna prijepodne. Radi ravnomjernosti predavanja kongres je započeo I. temom: Restrukturiranje hrvatskoga zdravstva. Uvodni referat održao je tadašnji ministar zdravstva Andrija Hebrang, a nakon njega su koreferate izložili Antun Budak, Stjepan Turek, Želimir Jakšić, Josip Gjurović i Luka Kovačić. Ostatak prijepodneva bio je posvećen II. temi: Medicinsko izdavaštvo u Hrvatskoj – Medicinski časopisi. Moderator teme – rasprave za okruglim stolom bila je Nada Čikeš. Vladimir Dugački uvodno je govorio o »Razvoju hrvatske medicinske periodike do 1945. godine«, a Stella Fatović-Ferenčić o »razdoblju od 1945. do 1970.«, Ivan Bakran govorio je o »Značajkama autora u Liječničkom vjesniku«, Matko i Ana Marušić o »Croatian Medical Journal« kao općemedicinskom časopisu na engleskom jeziku, Zdenko Mubrin o »Neurologia Croatica«, Brigita Czeisberger, I. Kolar i Miroslav Pospis o »Acta Medicorum – 20 godina kontinuiranog izlaženja«, Petar Cvitković i Željko Metelko o »Diabetologia Croatica«, Marko Pečina o »Deset godina Hrvatskoga sportskog medicinskog vjesnika«. Jasenka Zajec i Miloš Judaš izvijestili su o »Provođenju recenzija u hrvatskim medicinskim časopisima«, a Jelka Petrak o »Bibliometrijskim pokazateljima kao prosudbenome mjerilu znanstvenog i nastavnog rada«. Na kraju je Goran Knežević prikazao »Stomatološke časopise u Hrvatskoj«. Šteta što izvješća autora, kao dokument vremena, nisu tiskana. III. tema, Prevencija u stomatologiji bila je na rasporedu srijedom poslijepodne. Predavači su bili Melita Valetić-Peruzović, Ana Cekić-Arambašin, Ksenija Jorgić-Hršak,

Juraj Hraste, Želimir Muretić, Ilija Škrinjarić, Goran Knežević i Jozo Šutalo.

U četvrtak, 26. rujna cijelog je dana bila na rasporedu glavna, udarna, IV. tema: Medicinska skrb u Domovinskom ratu. Nakon kratkog uvoda organizatora teme Janka Vodopija, prošireno uvodno predavanje održao je Andrija Hebrang, koji je tijekom Domovinskog rata bio ministar zdravstva i duša organizacije ratnog saniteta. Osnovna je ideja organizacije ratnog saniteta bila dovesti medicinsku pomoć što bliže prvoj crti bojišta, ranjeniku na prvoj crti pružiti pomoć i zatim ga transportirati u bolnicu. Tema je bila podijeljena u pet podtema-segmenata. U segmentu Organizacija i epidemiologija (Mate Ljubičić, Slobodan Dešković, Željko Baklajić, Ivan Medved i Ante Zvonimir Golem) prikazana je djelatnost Glavnog sanitetskog stožera, zatim su bila predavanja »Organizacija rada na istočnoslavonskom bojištu« (Dinko Puntarić), »Imunizacija stanovništva, prognanika i izbjeglica« (Željko Baklajić i sur.), »Zdravstvena ispravnost namirnica« (Krunoslav Capak i sur.), »Zaštita vode za piće« (Slavko Šobat i sur.), »DDD intervencije« (Nikola Benić) te »Suvremen pristup deratizaciji« (Jozo Bakić i sur.). U segmentu Anestezijologija, reanimacija i lijekovi Josip Jelić i sur. prikazali su »Organizaciju anesteziološke djelatnosti«, Damir Grgičević govorio je o »Transfuzijskoj medicini« te Marijan Štritof o »Opskrbi lijekovima i donacijama«. U podtemi Psihijatrijska skrb bilo je sedam referata o psihičkim problemima ratnika i ratnih stradalnika (Vlado Jukić i Edo Klein, Ljiljana Moro, Vladimir i Zdenka Gruden, Ljubomir Hotujac i sur., Nikola Mandić i sur., Borben Uglešić te Vera Folnegović). U podtemi Rehabilitacija Ana Bobinac-Georgijevski dala je općenit prikaz rehabilitacije, a drugi su predavači izložili specifične postupke u ranjenika s amputacijom (Miroslav Jelić), sa spinalnom ozljedom (Silva Potreba), politraumatiziranih bolesnika (Vjekoslav Nanković) te u ratnih stradalnika (Vladimir Hećimović). Na kraju je Vesna Bosanac prikazala djelatnost Stručnog povjerenstva Vladina stožera za skrb o ranjenim braniteljima.

Kirurška skrb bila je podtema od koje se očekivalo da prikaže uspješnost doktrine ratnog ministra zdravstva Andrije Hebranga da sanitet treba približiti prvoj crti bojišta te što prije opskrbiti ranjenika. Svojevrsni uvod dao je Ante Petričević u svom osvrtu na Skrb za ranjenike u akciji »Bljesak« i »Oluja«, a Slobodan Dešković tu je tezu podupro predavanjem o »mobilnim ekipama«. Nakon toga prikazana je kirurška skrb za ranjenike s »Kranio-cerebralnim ozljedama« (Josip Paladino, Miljenko Brnobić i Velebit Iveković), s »ORL i maksilofacijalnim ozljedama« (Željko Bušić), s »Ozljedama »prsnoga koša« (Tomislav Vladović i Ante Petričević), »Ozljedama probavnog sustava« (Jelena Kovačić), »Ozljedama urogenitalnog sustava« (Zvonimir Mareković), »Ozljedama krvnih žila« (Ivana Tonković, Mladen Petrunić i Zlatko Kružić) te »Ozljedama ekstremiteta« (Zlatko Reljica-Kostić). Taj set predavanja, u tiskanom obliku, mogao bi biti mali udžbenik ratne kirurgije.

V. tema: Hrvatski liječnici iz dijaspore

Hrvatski liječnici u dijaspori, a bio ih je veliki broj, na sastanku inicijativnog odbora u Njemačkoj u Kölnu 11. ožujka 1992. godine, dogovorili su se da će osnovati Svjetski zbor hrvatskih liječnika (WACP – *World Association of Croatian Physicians*).²⁴ Želja je utemelitelja bila da pomognu Hrvatskoj u njezinim prvim godinama nakon nastanka, donatorskom pomoći u najteže vrijeme Domovinskog rata, ali i općenito pomoći hrvatskoj stvari u njezinoj borbi za očuvanje samostalnosti i neovisnosti. WACP se u povodu

agresije na Hrvatsku brojnim apelima obratio za pomoć međunarodnoj javnosti.

Osnivačka skupština WACP-a, ujedno i Prvi sabor WACP-a, bio je u Frankfurtu u Njemačkoj 16. V. 1992. godine. Drugi je sabor bio u Zagrebu u hotelu »Esplanade« 14.–16. IV. 1993. godine. Tom je sastanku aktivno nazočio (predavanjem) predsjednik HLZ-a Ante Dražančić. S predsjednikom WACP-a prof. Ivom Baćom dogovoreno je da budući sastanci WACP-a i HLZ-a budu u Hrvatskoj, kao zajednički sastanci (»joint meetings«) obaju liječničkih zborova, Svjetskog i Hrvatskoga. Treći sabor WACP-a, kao »joint meeting« bio je u Puli 19.–21. V. 1994., a četvrti sabor u Osijeku 1.–3. VI. 1995. Po tom redoslijedu X. je kongres hrvatskih liječnika u Zadru 25.–26. IX. 1996. godine bio po redu peti sabor WACP-a – joint meeting WACP-a i HLZ-a.

WACP se vrlo rado priključio našem X. kongresu. Predsjednik HLZ-a poslao je obavijest o X. kongresu predsjedniku WACP-a prof. Ivi Baći u Bremen u Njemačkoj, još 17. srpnja 1995. WACP je prihvatio održavanje zajedničkog kongresa. Predsjednik Baća cirkularnim je pismom izvijestio svoje članstvo o zajedničkom sastanku i pozvao članstvo na sudjelovanje. Sljedeći, šesti po redu sabor WACP-a bio je u Opatiji 8.–10. V. 1997. godine. Tada je WACP već brojio diljem svijeta 397 registriranih članova.²⁴ Pri organizaciji sastanaka u Hrvatskoj veliku su ulogu imali naši domaći, lokalni kolege: u Puli Igor Povrzanović i u Osijeku Ante Tucak. Važni »časnici za vezu« WACP-a u Zagrebu i Hrvatskoj bili su ministar znanosti, obrazovanja i športa Ivica Kostović te Matko Marušić kao glavni urednik časopisa Croatian Medical Journal, tada službenoga glasila WACP-a. Opatijski je kongres bio uspješan, s brojnim sudionicima iz Hrvatske i dijaspore: od 32 magistralna predavanja njih 17 održali su predavači iz Hrvatske. Nakon Opatije nastavljena je suradnja HLZ-a (predsjednik Dubravko Orlić) i WACP-a. WACP je bio planirao Šesti sabor, u Cavtatu 1999. godine, ali ga je zbog ratnih zbivanja u novoj Jugoslaviji (Kosovu) odgodio pa je Šesti sabor WACP-a održan u Cavtatu (hotel »Croatia«) 13.–15. travnja 2000. godine. Hrvatski liječnički zbor bio je i formalni suorganizator kongresa, na njemu je bilo od ukupno 38 predavanja 17 predavača iz domovine.

Sedmi sabor WACP-a, od 2. do 4. svibnja 2002. godine održan je u Stubičkim Toplicama u hotelu »Matija Gubec«. Taj, sedmi po redu kongres-sabor WACP-a bio je slabije posjećen, ali još uvijek je postojala suradnja WACP-a i HLZ-a (predsjednici Ivo Baća i Dubravko Orlić). Na tom »saboru« izabran je novi predsjednik WACP-a, prof. Željko Bošnjak iz Medical College of Wisconsin, Milwaukee, SAD.^{25,26} Svjetski zbor hrvatskih liječnika ugasio se u Europi te ograničio svoju djelatnost na američki kontinent.²⁷ WACP ima danas svoj portal na WEB-u, ali sa zadnjim vijestima iz 2004. godine.²⁷ Takav se razvoj događaja mogao i očekivati. Hrvatski liječnici iz dijaspore i WACP, kao njihova krovna organizacija, pomagali su hrvatsko zdravstvo donacijama, brinuli se za zbrinjavanje ranjenika u inozemnim klinikama, pomagali kolegama iz domovine u stručnom usavršavanju u inozemstvu. U inozemstvu je među uglednicima u svijetu pridonijela hrvatskoj stvari šireći istinu o Hrvatskoj i njezinoj borbi za samostalnost. Svoju je zadaću ostvarila i pitanje je u kojoj je mjeri njezina daljnja opstojnost bila važna.

Na kongresu u Zadru sudjelovao je znatan broj hrvatskih liječnika iz dijaspore. Nisu posebice registrirani pa nemamo njihov točan broj. U Zadru je nazočio gotovo cijeli Izvršni odbor WACP-a, uključujući predsjednika prof. Ivu Baću iz

Slika 6. Skupina hrvatskih liječnika iz dijaspore na X. kongresu u Zadru-Boriku. S lijeva nadesno: Ivan Bokan, Ante Tucak (iz Osijeka), Duška Božiković, Ivan Batori, Žarko Dolinar, Božidar Božiković, Valentin Barčko, Ivo Baća.

Figure 6. Group of Croatian physicians from Diaspora at the 10th Congress. From left to right: Ivan Bokan, Ante Tucak (from Osijek), Duška Božiković, Ivan Batori, Žarko Dolinar, Božidar Božiković, Valentin Barčko, Ivo Baća.

Bremena, dopredsjednika Ivana Batoryja iz Švicarske, tajnike Ivana Bokana i Josipa Billa iz Njemačke te rizničara Valentina Barka iz Njemačke. U svojoj seansi kolege iz dijaspore (slika 6) izložili su više aktualnih tema: Valentin Barčko (Njemačka) predavao je o »Krizi zdravlja u svijetu«, Ivan Bokan (Njemačka) »Njemački model prevencije u stomatologiji«, Hedviga Hrićak (SAD) »Radiologija u 21. stoljeću«, Žarko Dolinar (Švicarska) »Je li genetika nemoralna?«, Ivan Batory (Švicarska) »Aktualni standardi endoprotetike kuka«, Mislav Gjurić (Njemačka) »Kirurgija slušohoda i pontocerebelarnog kuta s otorinolaringološkog aspekta«, Drago Novak (Njemačka) »Magnetska rezonancija – State of the art«, Mate Poljićak (Kanada) »Mamografija i rano otkriće raka dojke. Iznevjerene nade?« te Josip Bill (Njemačka) »Mikrovaskularne rekonstrukcije u području glave i vrata«. Svojim nastupima na sastanku u Zadru naši su liječnici iz dijaspore pokazali da nisu samo dobri praktičari nego i – svaki u svome području – vrhunski stručnjaci i znanstvenici.

Osim spomenutih pet glavnih tema X. kongresa, bilo je 70 slobodnih priopćenja, koja je organizirao Josip Gjurović, među njima je bilo 26 tema iz ratne kirurgije, kojima su mnogi kolege iznijeli vlastita iskustva skrbi za ranjenike. Preostala 44 priopćenja uglavnom su bila prikaz novih postignuća i nove tehnologije naših liječnika. Kongresu je nazočilo više od 700 sudionika. Brojčano je to bila do tada najveća manifestacija hrvatskih liječnika, osim, možda, II. kongresa 1961. godine s neprovjerenim brojem od 1000 sudionika. Bilo je uplaćeno 550 kotizacija, koje su za ono vrijeme bile prikladne, 300 i 400 kn. Uz tu kotizaciju te iznajmljivanjem izložbenog prostora tvrtkama (Alkaloid, Bayer, Belupo, Dasy Trade, Glaxo, Genericon, Jadran Laboratorij Rijeka, Krka Pharma, Pliva) i uz sponzora »Vino-plod Šibenik«, kongres je sam sebe financirao i završio pozitivnim saldonom. Ostalo je dovoljno novca za tiskanje zbornika radova, koji nismo nikad ugledali.

Osim uspješnog stručnog dijela, Organizacijski se odbor pobrinuo za bogati društveni program. U utorak, 24. rujna uvečer u 20,00 sati bio je Prijam dobrodošlice, koji se produljio do u noć. U srijedu poslijepodne bio je posjet

razrušenoj pa obnovljenoj ambulanti opće medicine i zubozdravstvene zaštite u Zemunik. Tom su prigodom sudionici izleta imali kratki odmor i zadržavanje u hotelu »Aseria« u Benkovcu. Četvrtak, 26. rujna, bio je potpuno rezerviran za udarnu temu kongresa »Medicinska skrb u Domovinskom ratu«. Uvečer je u dvorani hotela »Park« bila svečana večera, kojoj je nazočilo 655 sudionika. U petak, 27. rujna poslijepodne, usporedno sa slobodnim priopćenjima, bilo je razgledavanje starohrvatske crkvice sv. Krševana u Ninu. U subotu, 28. rujna, tijekom prijepodneva, do 16,00 sati, bio je izlet brodom na Kornate. Na brodu je bilo blizu 100 ljudi, vrijeme je bilo odlično, sunčano uz bonacu i prigodnu zakusku »friganih« (prženih) srdelica.

X. je kongres bio sjajna manifestacija hrvatskoga liječništva, tada 1996. godine sretnog zbog oslobođenja okupiranih dijelova domovine i s osjećajem perspektivne strukovne i znanstvene budućnosti, koja je – mislili smo – bila pred nama.

Prvi opći sabor hrvatskih liječnika

Sastanak pod gornjim imenom, kao »Prvi opći sabor« održan je na Zagrebačkom velesajmu 29. ožujka 2003. godine. Sabor, s oko 600 sudionika, nije bio stručnog ili znanstvenog obilježja, već »sindikalistički« odgovor liječničkog staleža hrvatskoj Vladi na dugogodišnje zanemarivanje liječničkog staleža, u vrijeme relativnog ekonomskog »booma«, koji je u Hrvatskoj bio koncem 1990-ih i početkom 2000-ih godina. Krajem 1999. prestala je valjanost 1996. godine sklopljenog »kolektivnog« ugovora s Vladom RH. Hrvatski liječnički sindikat je, nakon štrajka upozorenja u lipnju 2002., u siječnju 2003. godine proglasio štrajk, na koji je Vlada uvela radnu obvezu. Odgovor liječničkih udruga (Hrvatski liječnički sindikat, Hrvatski liječnički zbor, Hrvatska liječnička komora, Hrvatska stomatološka komora, medicinski fakulteti u Zagrebu, Rijeci, Splitu i Osijeku, Stomatološki fakultet u Zagrebu, Hrvatsko društvo umirovljenih liječnika HLZ-a, Akademija medicinskih znanosti Hrvatske, Studenti medicine i stomatologije u Hrvatskoj, Hrvatska udruga za promicanje prava pacijenata) na čelu s HLS-om, bio je sazivanje Prvog općeg sabora.

Sudionici jednodnevnog sabora i liječničke udruge donijeli su deklaraciju²⁸ od 13 točaka, kojima se od vlasti traži: da izvršna vlast stvori bolje uvjete za razvoj zdravstva; da poboljša organizaciju zdravstvene službe; da osigura liječnicima autonomiju; da završenim liječnicima osigura plaćeni staž odmah; da radno vrijeme uskladi s europskim standardom od 48 sati na tjedan; da se trajna edukacija provodi na račun poslodavca; da se uredi novi Strukovni kolektivni ugovor; da se poveća financijska kontrola sredstava namijenjenih zdravstvu; da se uspostavi odgovarajuća cijena rada; da javnost prestane manipulirati visokim primanjima liječnika; da se prekine s negativnim prikazivanjem liječnika; da se osiguraju partnerski odnosi svih triju partnera; da Vlada ukine radnu obvezu.

Zaključak

Živimo u doba kad je stara dobra »medicina universalis« rascjepkana na brojne specijalnosti i uže specijalnosti. Pitanje je ima li smisla održavanje zajedničkog kongresa svih liječnika, dakle liječnika svih medicinskih struka. U kojoj su mjeri specijalisti jedne struke, npr. ortopedi ili oftalmolozi, zainteresirani za problematiku maksilofacijalnih kirurga i urologa? Doba je kad ni svi specijalisti jedne struke nisu

potpuno zainteresirani za svoju matičnu struku, okrenuti su užoj specijalizaciji.

Međutim brojne su teme nacionalne patologije, unutar jedne zemlje ili unutar jedne zemljopisne regije. Spomenimo npr. dojenački mortalitet koji ima reperkusije na demografsku politiku i održavanje nacije. Ili, onkološku dijagnostiku i terapiju, pa kardiovaskularnu i neurološku dijagnostiku i terapiju, koje bitno utječu na trajanje života i održivost jedinki u naciji.

Golem je napredak medicinske struke i znanosti. Postoji li potreba primjerenog informiranja cjelokupnoga liječničkog korpusa o napretku? Zar nacionalni kongresi, s brižno odabranim temama, ne mogu, uz medicinsku periodiku i elektroničke medije, pridonijeti informiranosti cjelokupnog liječništva? A mnoge su teme zajedničke za više struka. Na primjer, cijepljenje adolescentica protiv infekcije HPV-om nije područje interesa samo specijalista ginekologa, nego i onkologa, patološkog anatoma i kliničkog citologa, dermatovenerologa, infektologa, epidemiologa, bakteriologa, imunologa, školskog medicinara, liječnika iz javnoga zdravstva, stručnjaka iz urogenitalne medicine, ginekološke endokrinologije i humane reprodukcije.

Naša medicinska »suvremena« povijest stara je barem koliko Hrvatski liječnički zbor i njegovo glasilo Liječnički vjesnik, dakle punih 137, odnosno 133 godine (časopis). U objavljenim kongresnim zbornicima mogu se naći dragocijeni, točniji i ispravniji podatci o onome što se u nas u pomoru i pobolu zbivalo ranije, prije 50 i 100 godina, nego u nekim knjigama i časopisima.

Unatoč fragmentiranju biomedicinske znanosti i umijeća, uvjetovanom ranije nezamislivim razvojem tehnologije, i danas postoje teme nacionalne patologije koje zavrjeđuju da budu obrađene i predstavljene medicinskoj i inoj javnosti te potom donesen konsenzus o daljnjem djelovanju. U Zboru postoji dovoljno (previše?) stručnih društava koja su sposobna organizirati teme iz široke nacionalne patologije. Organiziranje takvih tema trebalo bi biti i obveza i čast središnjice Zbora i njegovih stručnih društava, poput proslave 25. obljetnice 1899. godine i kasnijih deset kongresa hrvatskih liječnika.

LITERATURA

1. *Forenbaher A.* Povijest Zbora liječnika. Iz hrvatske medicinske prošlosti. U: Grmek MD, Dujmušić S, ur. Zagreb: Zbor liječnika Hrvatske; 1954, str. 5–34.
2. *Grmek MD.* Pregled povijesnog razvoja medicine u Hrvatskoj od pretpovijesnih vremena do XII. stoljeća. Iz hrvatske medicinske prošlosti. Spomen-knjiga. U: Grmek MD, Dujmušić S, ur. Zagreb: Zbor liječnika Hrvatske; 1954, str. 35–63.
3. *Glesinger L.* Medicina u Hrvatskoj od god. 1874. do danas. Iz hrvatske medicinske prošlosti. Spomen-knjiga. U: Grmek MD i Dujmušić S, ur. Zagreb: Zbor liječnika Hrvatske; 1954, str. 64–90.
4. *Zimolo A.* Kratak pregled razvoja zdravstvene službe u toku Narodnooslobodilačke borbe (1941–1945) na području Hrvatske. Iz Hrvatske medicinske prošlosti. U: Grmek MD i Dujmušić S, ur. Zagreb: Zbor liječnika Hrvatske; 1954, str. 91–106.
5. *Podružnice Zbora liječnika Hrvatske.* Zbornik liječnika Hrvatske. 1874–1974. U: Keros P, Vujčić D, ur. Zagreb: Zbor liječnika Hrvatske; 1974, str. 117–200.
6. *Sekcije Zbora liječnika Hrvatske.* Zbornik liječnika Hrvatske. 1874–1974. U: Keros P, Vujčić D, ur. Zagreb: Zbor liječnika Hrvatske; 1974, str. 201–96.
7. *Čepulić V.* Kratka povijest Zbora liječnika Hrvatske, Slavonije i Medimurja. Zagreb: Tipografija d. d.; 1937.
8. *Rakovac L, Čačković M.* Izvješće o proslavi 25. godišnjice obnove slobode liječnika kraljevina Hrvatske i Slavonije u Zagrebu. Liječ Vjesn 1899;21(11):377–401.
9. *Rakovac L, Čačković M.* Izvješće o proslavi 25. godišnjice obnove slobode liječnika kraljevina Hrvatske i Slavonije u Zagrebu. Liječ Vjesn 1899;21(12):426–45.
10. *Proslava 80. godišnjice I. kongresa Zbora liječnika Hrvatske.* Raspored i sadržaj predavanja. Zagreb: Zbor liječnika Hrvatske; 1954.

11. *Iz hrvatske medicinske prošlosti*. Spomen-knjiga Zbora liječnika Hrvatske. U: Grmek MD, Dujmušić S, ur. Zagreb: Zbor liječnika Hrvatske; 1954.
12. II. kongres liječnika Hrvatske. Proslava 20. godišnjice ustanka naroda Jugoslavije. Zagreb: Zbor liječnika Hrvatske; 1961.
13. III. kongres liječnika Hrvatske. Povodom 90. obljetnice Zbora liječnika Hrvatske. Zagreb: Zbor liječnika Hrvatske; 1964.
14. IV. kongres liječnika Hrvatske. Sv. I. Samoupravljanje u zdravstvu, str. 1–170; Sv. II. Simpozijalne teme, str. 1–187. Zagreb: Zbor liječnika Hrvatske; 1968.
15. V. kongres liječnika Hrvatske i I. kongres liječnika opće medicine Hrvatske. Kosoković F, ur. Zagreb: Zbor liječnika Hrvatske; 1970, str. 8–116.
16. VI. kongres liječnika Hrvatske. Zagreb: Medicinska naklada; 1974.
17. *Zbornik liječnika Hrvatske 1874–1974*. U: Keros P, Vujčić D, ur. Zagreb: Zbor liječnika Hrvatske; 1974.
18. VII. kongres liječnika Hrvatske. Zagreb: Jumena; 1982.
19. Zaključci VII. kongresa liječnika Hrvatske. Liječ Vjesn 1983;105:57–9.
20. IX. kongres hrvatskih liječnika. Liječ Vjesn 1991;113(5–6):103–90.
21. IX. kongres hrvatskih liječnika. Knjiga sažetaka. Liječ Vjesn 1991;113 (Suppl.1):1–66.
22. *Dražančić A, Bakran I*. Hrvatski liječnički zbor u razdoblju tranzicije 1989.–1997. Liječ Vjesn 2010;132(1–2):43–61.
23. *Mustajbegović J. X.* kongres hrvatskih liječnika. Liječ Vjesn 1997;119: 43–4.
24. *Bača I, Bokan I, Barko V, Marušić M, Novak D*. Kronika Svjetskog zbora hrvatskih liječnika. 1991.–1997. Croat Med J 1999.
25. *Bill J*. Pismo elektronskom poštom. 26. siječnja 2011.
26. *Bokan I*. Pismo elektronskom poštom. 7. ožujka 2011.
27. www. World Association of Croatian Physicians. WWW org.
28. *Prvi opći sabor hrvatskih liječnika*. Liječ Vjesn 2003;125:102–9.

Vijesti

News

Hrvatsko društvo za kliničku psihijatriju HLZ-a
Hrvatska udruga za Alzheimerovu bolest
Hrvatsko društvo za neuroznanost

6. HRVATSKI KONGRES O ALZHEIMEROVOJ BOLESTI s međunarodnim sudjelovanjem

**Hotel Zora, Primošten, Hrvatska
10.–13. listopada 2012.**

Predsjednik Organizacijskog odbora: doc. dr. sc. Ninoslav Mimica, dr. med.
e-mail: klinika@bolnica-vrapce.hr

Kongresni servis: Studio Hrg d.o.o., Hrvatske bratske zajednice 4, 10000 Zagreb,
tel.: +385 /0/1 6110 449, fax: +385 /0/1 6110 452
e-mail: kongres@studiohrg.hr, www.alzheimer2012.com

HRVATSKA PROLJETNA PEDIJATRIJSKA ŠKOLA

organizira

29. seminar za liječnike i medicinske sestre Split, 16.–20. travnja 2012.

Na programu ovogodišnjeg seminara su sljedeće teme:

1. ALERGOLOGIJA I IMUNOLOGIJA
2. DIJAGNOSTIKA U PEDIJATRIJI
3. HABILITACIJSKO-REHABILITACIJSKI POSTUPCI U DJECE

Organizatori: Hrvatski liječnički zbor, Hrvatsko pedijatrijsko društvo, Hrvatsko društvo za školsku i sveučilišnu medicinu, Hrvatska udruga medicinskih sestara – Pedijatrijsko društvo, Klinički bolnički centar Split

Informacije: Prof. dr. sc. Vjekoslav Krželj
Klinika za dječje bolesti, Klinički bolnički centar Split, Spinčićeva 1, 21 000 Split
Tel. 021/556-303; faks: 021/556-590
E-mail: krzelj@kbsplit.hr; www.kbsplit.hr/hpps.htm

Kotizacija: 1.000,00 kuna (uključen PDV)